

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 16 februari 1927 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om upphävande av eller inskränkning i värnpliktiges mönstrings- och adressanmälningsskyldighet.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft till lagutskott här visade motionen nr 9 i andra kammaren av herr *Andersson* i Ovanmyra m. fl. och motionen nr 28 i samma kammare av herr *Bergström* i Bäckland.

I motionen nr 9 har hemställts, att riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med en skrivelse med begäran om nödiga lagändringar i syfte att avskaffa eller väsentligen inskränka de s. k. höstmönstringarna i enlighet med vad i motionen närmare anförts.

I motionen nr 28 har yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, under vilka villkor den i värnpliktslagen stadgade mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten skulle kunna avskaffas.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

§ 32 i gällande värnpliktslag av den 12 juni 1925 innehåller i fråga om värnpliktigs *mönstringsskyldighet* följande bestämmelser.

1. Varje år skall mönstring, som i denna paragraf omförmäles, hållas med värnpliktiga, med undantag av dem, som under årets lopp inskrivits eller varit i tjänstgöring såsom värnpliktiga eller som äro inskrivna å sjömanshus och inmönstrade till sjöfart.

2. Med värnpliktiga, utom dem, som äro inskrivna å sjömanshus och tillhöra marinen eller flygvapnet, hålles mönstringen inom varje rullföringsområde. För sådan mönstring är varje värnpliktig skyldig att i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, till befälet avgiva tillförlitlig skriftlig uppgift om bostad och yrke, den värnpliktige dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen avgiva nämnda uppgift.

3. Med värnpliktiga, som äro inskrivna å sjömanshus och tillhöra marinen eller flygvapnet, hålles mönstringen vid sjömanshus. För sådan mönstring är varje värnpliktig skyldig att i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, till sjömanshusombudsman avgiva tillförlitlig skriftlig uppgift om bostad och sysselsättning, den värnpliktige dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen avgiva nämnda uppgift.

Gällande
bestämmelser
om värn-
pliktsmönst-
ring.

4. Kallelse till mönstring verkställes genom kungörelse, som skall uppläsas minst två gånger i kyrkorna och offentligen anslås inom vederbörande kommuner samt i erforderlig omfattning införas i en eller flera av ortens tidningar.

I fråga om mönstring innehåller gällande inskrivningsförordning av den 23 december 1925 bland annat följande stadganden:

§ 125.

Mönstring enligt § 32 värnpliktslagen avser att årligen lämna rullföringsbefalet tillförlitlig uppgift om de värnpliktigas vistelseort, adress och yrke m. m. samt om vissa värnpliktsförhållanden i syfte att möjliggöra dels erforderliga rättelser i stamrulla och inskrivningsböcker, dels en beräkning av det antal värnpliktiga i olika klasser, som kan komma att inställa sig vid mobilisering.

§ 126.

1. Mönstring hålles årligen för studenter och likställda under tiden från och med den 15 till och med den 31 oktober samt för övriga värnpliktiga under tiden från och med den 1 till och med den 30 november.

2. Med värnpliktiga, som tillhöra rullföringsområde, hålles mönstring i områdets expedition; dock må inom Stockholms stadsrullföringsområde mönstringen hållas å erforderligt antal platser.

Med värnpliktiga, som äro inskrivna å sjömanshus och tillhöra marinens eller flygvapnets beväring, hålles mönstring å sjömanshuset.

3. Skyldiga att fullgöra mönstring äro inskrivna värnpliktiga med undantag av

dem, som under årets lopp inskrivits, eller varit eller vid tiden för mönstringen äro i tjänstgöring såsom värnpliktiga;

dem, som äro inskrivna å sjömanshus och vid tiden för mönstringen äro inmönstrade till sjöfart;

dem, som med vederbörligt tillstånd avflyttat från riket; samt

dem, som tillhöra den nomadiserande lappbefolkningen.

§ 127.

1. Vid mönstring skall värnpliktig uppgiva fullständiga för- och tillnamn, födelsetid, inskrivningsnummer, årsklass (klass), yrke eller sysselsättning, kyrkobokföringsort och postadressen därstädes, tillfällig postadress samt det truppslag vid hären eller den tjänst vid marinen, han är tilldelad.

Till klass B hörande värnpliktig och manskap i reserven skola även lämna uppgift om det truppförband eller den station, de äro tilldelade. Å sjömanshus inskriven värnpliktig skall jämväl lämna uppgift om sjömanshusets namn och hans registernummer därstädes.

Student och likställd samt sjökaptan och likställd skola även lämna under rättelse om sedan nästföregående mönstring avlagda examina, genomgångna utbildningskurser samt om innehavande befattningar.

2. I mom. 1 nämnda uppgifter skola avgivas muntligen vid personlig inställelse eller insändas skriftligen å därför avsedd *mönstringsanmälan*, som kostnadsfritt tillhandahålles å varje postanstalt mot uppvisande av inskrivningsbok.

Värnpliktig, som inställer sig personligen, skall medhava inskrivningsbok samt, därest han är inskriven å sjömanshus, jämväl sjöfartsbok.

Vid insändande av mönstringsanmälan skall inskrivningsbok bifogas av värnpliktig, som under året med eller utan laga förfall uteblivit från någon honom åliggande värnpliktstjänstgöring. Inskrivningsbok jämte mönstringsanmälan inläggs i kuvert, som förses med rullföringsbefälhavarens (sjömanshusombudsmannens) adress och påskrift »Mönstringsanmälan». Sådan försändelse befordras kostnadsfritt med posten.

Uppgifter, som icke lämpligen kunna införas å blankett till mönstringsanmälan, bifogas och insändas i kuvert enligt ovan givna anvisningar.

§ 33 mom. 2 och 3 i 1925 års värnpliktslag innehåller i fråga om adressanmälningskyldigheten följande bestämmelser:

Gällande
bestämmelser
om adress-
anmälan.

2. Värnpliktig, med undantag av den, som är inskriven å sjömanshus och tillhör marinen eller flygvapnet, skall, därest han ej är i tjänstgöring, hålla vederbörande områdesbefäl underrättat om sin adress.

3. Värnpliktig, som är inskriven å sjömanshus och tillhör marinen eller flygvapnet, skall, därest han ej är i tjänstgöring eller inmönstrad till sjöfart, hålla sjömanshusombudsmannen underrättad om sin adress.

I fråga om adressanmälan stadgas i 1925 års inskrivningsförfordning bl. a. följande:

§ 133.

1. Till rullföringsområde hörande värnpliktig, som icke är i tjänstgöring, är jämlikt § 33 mom. 2 värnpliktslagen skyldig att meddela befälhavaren för rullföringsområdet underrättelse om sin postadress, därest han vistas under annan adress, än den han uppgivit vid inskrivning eller i § 127 denna förfordning omförmäld mönstring. Sådan adressuppgift må meddelas muntligen å vederbörlig rullföringsexpedition, varvid inskrivningsbok skall företes, eller skriftligen enligt i inskrivningsboken lämnat formulär. Försändelse, innehållande adressanmälan, befordras avgiftsfritt med posten.

Är sådan värnpliktig inskriven å sjömanshus, må berörda adressanmälan göras hos sjömanshusombudsman eller, vid avmönstring, hos den, som förrättar avmönstringen, eller, därest den värnpliktige idkar sjöfart å utländskt fartyg, på sätt i sådant fall stadgas i § 134 för värnpliktig, tillhörande sjöfartsområde.

2. Det åligger sjömanshusombudsman att ofördröjligen insända av i mom. 1 ovan nämnd värnpliktig gjord adressanmälan ävensom adressuppgift för värnpliktig, som på- eller avmönstrat till sjöfart, till befälhavaren för det rullföringsområde, den värnpliktige tillhör.

3. — — —

4. Värnpliktig, tillhörande den nomadiserande lappbefolkningen, är befriad från adressanmälningskyldighet.

§ 134.

1. Den skyldighet, som jämlikt § 33 mom. 3 värnpliktslagen åligger värnpliktig, som tillhör sjöfartsområde, att, därest han ej är i tjänstgöring eller inmönstrad till sjöfart, hålla sjömanshusombudsmannen underrättad om sin adress, fullgöres genom anmälan av adress, vid avmönstringen till den, som förrättar avmönstringen, samt vid övriga tillfällen muntligen eller skriftligen, enligt i inskrivningsboken lämnat formulär, hos ombudsmannen för det sjömanshus, den värnpliktige tillhör, eller hos annan sjö-

manshusombudsman. Försändelse innehållande adressanmälan befordras avgiftsfritt med posten.

Idkar sådan värnpliktig sjöfart å utländskt fartyg, skall han, för fullgörande av honom åliggande adressanmälningsskyldighet, till sjömanshusombudsmannen insända anmälan varje gång hans anställning å utländskt fartyg börjar och slutar. Sådan anmälningsskyldighet må fullgöras genom anmälan hos svensk konsul, vilken det åligger att insända densamma till vederbörande sjömanshusombudsman.

2. I mom. 1 här ovan omförmäld adressanmälan skall av sjömanshusombudsmannen insändas till sjöfullföringsbefälhavaren. Avser anmälan värnpliktig, som icke tillhör sjömanshuset, skall anmälan av sjömanshusombudsmannen ofördröjligen översändas till ombudsmannen för det sjömanshus, den värnpliktige tillhör.

3. — — —

**Straffbestäm-
melser för
underlåten
mönstring
och adress-
anmälan
m. m.**

För åsidosättande av värnpliktslagens föreskrifter om mönstring och adressanmälan innehåller nämnda lag vissa straffbestämmelser, vilka innehållas i § 41 och hava följande lydelse:

»1. Värnpliktig, som bort fullgöra i § 32 omförmäld mönstring, men utan laga förfall uraktlåter detta, böte för varje gång fem kronor.

2. Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter fullgöra vad honom enligt § 33 mom. 2 eller 3 åligger, böte för varje gång fem kronor.»

Enligt § 46 mom. 1 värnpliktslagen skola de jämlikt samma lag inflytande böter under särskild titel redovisas i kronans räkenskaper och ingå till den för beväringsskapat bildade invalid- och pensionsfonden. Ur denna fond beredes understöd åt värnpliktig, som under militärtjänstgöring ådragit sig sådan skada, att han därigenom blivit i större eller mindre mån oförmögen att försörja sig med arbete, ävensom i vissa fall åt hans efterlevande, där skadan förorsakat döden.

Ifrågavarande fond utgjorde vid slutet av budgetåret 1925—1926 omkring 5 miljoner kronor. I bötesmedel hade under budgetåret inleverats omkring 144,000 kronor. I ersättning till i militärtjänst skadad personal hade från fonden under samma tid utbetalts 830,000 kronor.

Historik

Frågan om ändrade bestämmelser beträffande de årliga mönstringarna och de värnpliktiges adressanmälningsskyldighet har efter tillkomsten av 1885 års värnpliktslag vid åtskilliga tillfällen varit föremål för framställningar inom riksdagen.

Enligt 1885 års värnpliktslag gällde, att mönstringsskyldig värnpliktig skulle personligen inställa sig till mönstring. I den vid 1901 års riksdag antagna värnpliktslagen blev visserligen den personliga mönstringen stadgad såsom regel men rättighet lämnades jämväl för värnpliktig att i stället avlämna tillförlitlig uppgift om bostad och yrke. Den i förstnämnda lag stadgade skyldigheten för värnpliktig att därjämte vid vissa tillfällen avlämna adressanmälan bibehölls i 1901 års lag i princip oförändrad.

Redan vid 1902 års riksdag väcktes motion, om att bestämmelsen i § 32 i 1901 års värnpliktslag om mönstringsskyldighet måtte upphöra att gälla. Lagutskottet avstyrkte motionen och riksdagen biföll lagutskottets hemställan.

1902 års
riksdag.

Sedan vid 1905 års riksdag ånyo väckts motion om mönstringarnas avskaffande, beslöt riksdagen en skrivelse till Kungl. Maj:t, däri riksdagen anhöll, det täcktes Kungl. Maj:t taga under omprövning, under vilka villkor den i § 32 värnpliktslagen stadgade mönstring skulle kunna upphöra, och för riksdagen framlägga förslag till de ändringar i värnpliktslagen, som därav kunde påkallas.

1905 års
riksdag.

Uti den proposition (nr 98), som i fråga om åtskilliga ändringar i värnpliktslagen av Kungl. Maj:t framlades för 1911 års riksdag, upptogs jämväl frågan om nedbringandet av kostnaderna för mönstringar med de värnpliktiga, och föreslogs därvid avskaffande av de dittills förekommande mönstringsresorna för rullföringsbefälet samt en därav föranledd omredigering av § 32 värnpliktslagen. Kungl. Maj:ts förslag blev av riksdagen godkänt. Två vid 1911 års riksdag ånyo väckta motioner om upphörande av mönstringsskyldigheten blevo däremot av riksdagen avslagna.

1911 års
riksdag.

Enligt en den 13 juli 1911 utfärdad lag om ändrad lydelse av vissa delar av värnpliktslagen skulle de tidigare förekommande mönstringsresorna upphöra och anmälningar för mönstring mottagas av vederbörande rullföringsbefälhavare i rullföringsexpeditionerna. I stället för att förut den personliga inställelsen för mönstring föreskrivits såsom regel, och lämnande, på uppgivet sätt, av uppgift om bostad och yrke angivits såsom alternativ, stadgades nu, att värnpliktig skulle vara skyldig att, i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelade, till befälet avgiva tillförlitlig uppgift om bostad och yrke, honom dock medgivet att under tiden för mönstringen iakttaga personlig inställelse och därvid muntligen avgiva nämnda uppgift.

Lagen den
13/7 1911 om
ändrad lydelse
av § 32 värn-
pliktslagen.

Vid 1912 års riksdag drogs frågan om värnpliktsmönstringens avskaffande åter under riksdagens prövning. På hemställan av lagutskottet avlät riksdagen en skrivelse till Kungl. Maj:t, däri riksdagen anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i vad mån och på vad sätt den i § 32 värnpliktslagen stadgade mönstring skulle kunna borttagas och ersättas med av myndighet lämnade uppgifter, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen kunde föranledas. Såsom motivering för berörda skrivelse anförde riksdagen bl. a. följande. Så länge den personliga inställelsen till mönstringen kvarstod såsom regel, kunde mönstringen anses hava en viss betydelse för bevarandet av sambandet mellan den värnpliktige och de militära myndigheterna samt därför böra bibehållas. Genom mönstringsskyldighetens fullgörande i regel medelst skriftlig anmälan syntes mönstringen emellertid

1912 års
riksdag.

hava förlorat all betydelse i nämnda avseende. Uppenbarligen vore det emellertid för den personliga värnkraftens behöriga tillvaratagande, i händelse av härens eller flottans försättande på krigsfot och även eljest för mobilisering, fortfarande av vikt, att behörig kännedom förefunnes om de värnpliktiga, deras antal m. m. Huruvida dock med gällande bestämmelser — vilka, meddelade som de vore i vitt omfattande olika författningar och i olika sammanhang, redan ur formell synpunkt lämnade rum för berättigad anmärkning — detta ändamål verkligen i behörig grad vunnes, syntes icke utan skäl kunna ifrågasättas. Antalet värnpliktiga, som försummat sin mönstringsskyldighet, vore nämligen i många delar av landet synnerligen stort. Det vore även ett överklagat förhållande, att de skriftliga uppgifter, som av de enskilda värnpliktiga för mönstring avlämnades, i ganska stor omfattning ej vore tillförlitliga. Då i allt fall genom mönstringsanmälningarna kunskap icke vunnes om vilka värnpliktiga, som på grund av ådragen kroppsskada eller sjukdom blivit otjänstbara, förefunnes redan härutinnan en ofullständighet, som åtminstone icke avhjälpes genom bibehållande av mönstringsskyldigheten i dess nuvarande form. På grund härav och då vid olika tillfällen konstaterad önskan om borttagande av mönstringsskyldigheten tydde på, att dess betydelse för landets försvarskraft ej vore så allmänt erkänd, som efter så många års tillämpning kunde vara att förvänta, borde mer ingående undersökas, om ej den behöfliga kännedomen om de värnpliktigas förhållanden kunde både effektivare och bekvämare vinnas genom någon myndighets medverkan. I den omständigheten, att man i fråga om de anmälningar, som vid flyttning eller vistelse utom rullföringsområde åläge värnpliktig, kunnat förklara skyldigheten till deras lämnande fullgjord genom uttagande och avlämnande av flyttningsbetyg eller annan anmälan hos vederbörande civila myndighet, funne riksdagen även ett skäl för antagande, att sambandet mellan de enskilda värnpliktiga och militärbefälet jämväl i det avseende, varom nu vore fråga, skulle kunna till fördel förmedlas genom samma eller annan civil myndighet.

*Yttranden
över riks-
dagens skri-
velse år 1912.*

Över riksdagens nyssnämnda skrivelse inhämtades yttrande från samtliga arméfördelnings- och likställda chefer samt inskrivnings- och rullföringsbefälhavare ävensom från överståthållarämbetet och samtliga Kungl. Maj:ts befallningshavande, vilka sistnämnda myndigheter före yttrandenas avgivande hört vederbörande kontraktsprostar och häradsskrivare samt mantalsskrivningsförrättare i stad.

Av de sålunda infordrade yttrandena framgår, att 3 arméfördelningschefer, militärbefälhavaren på Gotland, 10 inskrivnings- och 4 rullföringsbefälhavare förordade återgång till den personliga mönstringsskyldigheten, under det att 3 arméfördelningschefer, 12 inskrivnings- och 30 rullföringsbefälhavare uttalade sig för bibehållande av mönstringsskyldigheten i huvudsakligen nuvarande former, 2 inskrivnings- och 15 rullföringsbefälhavare föresloge avskaffande av mönstringsskyldigheten, under

det att 2 rullföringsbefälhavare icke intoge någon bestämd standpunkt i frågan samt 2 inskrivningsbefälhavare hade en något svävande standpunkt, i det den ene syntes önska mönstringsskyldighetens bibehållande och den andre densamma avskaffande. Av de i ärendet hörda civila myndigheterna förordade 1 Kungl. Maj:ts befallningshavande, 4 kontraktsprostar och 3 mantalsskrivningsförrättare (magistrater däribland inräknade) ett återgående till den personliga mönstringsskyldigheten, 13 Kungl. Maj:ts befallningshavande, överståthållarämbetet, 89 kontraktsprostar och 62 mantalsskrivningsförrättare bibehållande av nämnda skyldighet i huvudsakligen nuvarande form, 8 Kungl. Maj:ts befallningshavande, 57 kontraktsprostar och 66 mantalsskrivningsförrättare mönstringsskyldighetens upphävande, 2 Kungl. Maj:ts befallningshavande, 14 kontraktsprostar och 64 mantalsskrivningsförrättare intoge icke någon bestämd standpunkt i frågan. 25 kontraktsprostar och 15 mantalsskrivningsförrättare hyste en svävande uppfattning i frågan, därav dock 16 av de förra och 12 av de senare myndigheterna syntes luta åt bibehållande av mönstringsskyldigheten samt de återstående åt avskaffande av nämnda skyldighet.

De myndigheter, som ansågo, att mönstringsskyldigheten för de värnpliktiga skulle kunna upphöra, föreslogo i allmänhet, att erforderliga uppgifter skulle kunna erhållas genom medverkan av präster, mantalsskrivningsförrättare, polismyndigheten, husvärdar m. fl.

I de av kontraktsprostarna avgivna yttrandena framhölls särskilt, att pastor icke kunde, utöver vad redan skedde genom s. k. anmänningslistorna, lämna upplysning om de värnpliktigas vistelseorter och övriga värnpliktsförhållanden. Redan nu vore hans möjligheter härutinnan ganska små. Önskvärt vore, i synnerhet om mönstringsskyldigheten avskaffades, att den värnpliktige även ålades skyldighet att för pastor anmäla förändrad adress inom församlingen. Pastor kände icke och hade icke möjlighet att känna de värnpliktigas eventuella otjänstbarhet. Prästerskapet vore redan nu över hövan betungat av skrivgöromål, som icke gäve skäligen tid över åt utövändet av deras egentliga kall. Skulle pastor åläggas hålla reda på de värnpliktigas förhållanden, utöver vad nu skedde, skulle han bliva nödtvungen att ofta resa omkring i de olika orterna och personligen förskaffa sig upplysningar.

Vissa av de hörda kontraktsprostarna ansågo fullgörandet av pastors nuvarande skyldigheter med anmänningslista vara tillräckligt för att göra mönstringarna överflödiga, i synnerhet om de värnpliktiga genom skärpta straffbestämmelser tillhölles fullgöra sina skyldigheter i anmänningsavseende och dessa utsträcktes att gälla även ändrad adress inom samma församling.

Uti de av häradskrivare och övriga mantalsskrivningsförrättare samt magistrater avgivna yttrandena framhölls huvudsakligen, att ingen myndighet vore i bättre tillfälle än prästerskapet att lämna de uppgifter, som

skulle erfordras, om mönstringsanmälningarna borttoges. Mantalsskrivningsförrättarna borde i allt fall icke åläggas att lämna dylika uppgifter, enär de upplysningar, dessa kunde lämna rörande de värnpliktiga, måste helt och hållet grunda sig på de uppgifter, som ifrågavarande tjänstemän erhöle av prästerskapet. Det vore alltså en onödig omväg att här för anlita mantalsskrivningsförrättarna.

1914 års
senare
riksdag.

I det förslag till värnpliktslag, som framlades vid 1914 års senare riksdag, hade bestämmelserna om mönstring och adressanmälan upptagits i oförändrat skick. Efter att hava redogjort för riksdagens skrivelse i ämnet år 1912 meddelade föredragande departementschefen, att den av riksdagen begärda ganska omfattande utredningen icke hunnit slutföras. Han hemställde därför, att i avbidan härför gällande föreskrifter i ämnet bibehölles oförändrade.

Någon motion förekom icke i ämnet; och propositionen blev i nu berörda del av riksdagen bifallen.

1914 års
värnpliktslag.

I överensstämmelse med riksdagens beslut infördes i värnpliktslagen den 17 september 1914 i fråga om värnpliktsmönstring och adressanmälan enahanda bestämmelser, som upptagits i förut gällande värnpliktslag.

1917 års
värnplikts-
kommission.

Den av riksdagen år 1912 begärda utredningen verkställdes av särskilda sakkunniga (1917 års värnpliktskommission). Dessa sakkunniga, herrar friherre R. Marks von Würtemberg, Eriesson i Vallsta, Thorsson, Nilsson i Skottlandshus och Akerman, anförde i sitt den 27 december 1917 avgivna betänkande i föreliggande frågor, bland annat, följande.

Mönstringens egentliga natur och innebörd vore, att man därmed ville kontrollera inskrivningsböckernas riktighet och stamrullan över de värnpliktiga. Fel, som med nödvändighet måste uppstå i denna rulla, avhjälptes till största delen vid mönstringen. Borttoges denna, skulle rullans tillförlitlighet försvinna och dess användbarhet vid mobilisering på det betänkligaste äventyras. Huvudändamålet med mönstringen kunde sägas vara att årligen en gång lämna rullföringsmyndigheterna tillförlitlig uppgift om de värnpliktigas vistelseort, adress och yrke samt om deras övriga värnpliktsförhållanden (t. ex. tjänstbarhet dels i och för sig, dels ock i fråga om speciella egenskaper och färdigheter, lämplighet för olika tjänst o. s. v., beroende på förändrat yrke, minskad arbetsförmåga, inträffat kroppsligt lyte och dylikt), att hålla nämnda myndigheter underkunniga om, huruvida den värnpliktige själv hade reda på sina värnpliktsförhållanden, så att rättelse i motsatt fall kunde äga rum, samt att klargöra, huru många av ett rullföringsområde tillhörande värnpliktiga av olika klasser kunde beräknas vid mobilisering.

En del av de i ärendet hörda myndigheterna hade förordat ett återinförande av den personliga mönstringsskyldigheten såsom obligatorisk, eventuellt med frikallande av en eller annan klass av värnpliktiga från personlig inställelse. En sådan skärpning av mönstringsplikten ansåge kommissionen icke kunna ifrågakomma, liksom kommissionen å andra sidan icke

ville tillstyrka ett borttagande av den åt värnpliktig, som så önskade, medgivna rättigheten att iakttaga personlig inställelse vid mönstring. En genom kommissionens försorg infordrad statistik beträffande utfallet av mönstringarna år 1916 utvisade, att de värnpliktiga fortfarande i mycket stor utsträckning begagnade sig av mönstring medelst personlig inställelse. Kommissionen ansåge denna rättighet så mycket mindre böra förmenas dem, som mönstring med personlig inställelse givetvis vore den ur militär synpunkt mest önskvärda formen för mönstring.

I fråga om det andra i värnpliktslagen angivna sättet för fullgörande av mönstring, eller insändande av mönstringsanmälan, ansåge värnpliktskommissionen, i likhet med flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna, den till stöd för riksdagens uttalande i ämnet liggande uppfattningen — nämligen att då prästerskapet vore skyldigt att lämna uppgifter om de i kyrkobokföringsområdet in- och utflyttade samt om dödsfall, detsamma lätteligen skulle kunna lämna även mönstringsuppgifter bättre och mera fullständiga, än som skedde under nuvarande förhållanden — icke vara med rätta förhållandet överensstämmande. Den kontrollåtgärd, som låge uti prästerskapets (rotemännens i Stockholm) månatliga anmälningslistor till områdesbefälet, vore icke tillfyllest för en effektiv kontroll av stamrullorna över de värnpliktiga. Skulle förandet av rullorna grundas allenast på dessa anmälningslistor, komme desamma att bliva i hög grad ofullständiga och vilseledande. Även om prästerskapet skulle kunna åläggas att meddela underrättelser rörande de värnpliktigas bostad och sysselsättning, så kunde detta icke vara någon full ersättning för mönstringen, vilken ju även måste anses vara av betydelse därutinnan, att den värnpliktige erinrades om sina skyldigheter i värnpliktshänseende. Prästerskapet, som hade svårt att fylla de uppgifter, som redan nu enligt värnpliktslag och inskrivningsförfordning tillkomme detsamma, torde ännu mindre kunna motsvara den vittomfattande uppgift, man velat överlämna åt detsamma. Av endast inskrivningsnumret visste icke pastorsämbetet, om den värnpliktige vore mönstringsskyldig eller ej, enär den värnpliktige ej vore mönstringsskyldig de år, under vilka han varit i tjänstgöring. Slutligen kunde, såsom jämväl flera av de i ärendet hörda myndigheterna framhållit, påpekas, att prästerskapet (rotemännen), som dock numera å anmälningslistorna till vederbörande rullföringsmyndigheter jämväl skulle upptaga anmälda flyttningar inom församlingen eller roten, i själva verket ofta ej heller kunde lämna nödig uppgift om värnpliktigs bostad. De värnpliktigas kyrkobokföringsorter borde för detsamma vara bekanta, men ingalunda vederbörandes postadresser, som ofta ej framginge av kyrkobokföringsorterna. Ej heller hade prästerskapet kändedom om vistelseort och postadress för de talrika värnpliktiga, som vistades utom kyrkobokföringsorten.

Av övriga myndigheter, som skulle kunna tänkas fullgöra ifrågavarande uppgiftsplikt i stället för de värnpliktiga, hade i främsta runnet ifrågasatts mantalsskrivningsförrättarna. Skulle mönstringsskyldigheten för de värnpliktiga ersättas med av mantalsskrivningsförrättarna lämnade uppgifter, måste dessa härröra från mantalslängden. Då nu denna vore upprättad med ledning av anteckningarna i församlingsboken, insåges ju lätt, att, utöver alla de skäl, som anförts mot att prästerskapet ålades ifrågavarande skyldighet, beträffande mantalsskrivningsförrättarna dessutom tillkomme den omständigheten, som gjorde sistnämnda myndighet i ännu mindre grad än prästerskapet i stånd att lämna berörda för ett effektivt

försvar så viktiga uppgifter, att desamma ledde sitt ursprung från prästerskapet och sålunda vore uppgifter i andra hand.

Det hade även föreslagits, att åliggandet att avgiva ifrågavarande uppgifter borde överlämnas åt polismyndighet eller kommunala myndigheter. Dessa myndigheter förde emellertid icke några handlingar, motsvarande kyrkoböcker eller mantalslängder, och kunde således icke utan att infordra erforderliga uppgifter från de värnpliktiga själva befordra sådana till rullföringsmyndigheterna. Detta sätt att lösa frågan skulle således skapa en ny mönstringsmyndighet och endast innebära en onödig omväg, som dessutom säkerligen komme att medföra onödig och vidlyftig skriftväxling mellan myndigheterna. Ej heller kunde uppgifterna väntas bli mera tillförlitliga genom att de lämnades av civil myndighet såsom mellanhand i stället för direkt till den militära.

Enahanda anmärkning kunde ock göras gällande beträffande varje annan myndighet, som skulle kunna tänkas förmedla ifrågavarande uppgifter till rullföringsmyndigheterna.

Det återstode då att utröna, huruvida ej mönstringen skulle kunna ersättas med på något annat sätt lämnade uppgifter. Därvid hade framkastats tanken på samarbete härutinnan mellan rullföringsmyndigheterna, å ena, samt prästerskapet, mantalsskrivningsförrättarna, kronobetjäningen eller de kommunala myndigheterna, å andra sidan. I sådant avseende hade föreslagits, att rullföringsbefälhavaren (sjömanshusombudsmannen) skulle sända en förteckning över de för året mönstringsskyldiga värnpliktiga till någon av dessa myndigheter, vilken därefter skulle återsända förteckningen, försedd med de värnpliktigas senaste adress. Detta förslag fölle dock på den invändningen, att de värnpliktiga själva och synnerligast sådana, som vistades utom kyrkobokföringsorten, vore bäst i tillfälle att lämna uppgifter om sin vistelseort och i många fall vore de enda, som kunde göra det.

Värnpliktskommissionen hade icke kunnat finna något sätt för ernående av ifrågavarande uppgifter rörande de värnpliktiga, som bättre och med mindre besvär för de värnpliktiga själva än den nuvarande mönstringen tillgodosåge såväl statens berättigade krav härutinnan som den enskildes intressen. Att märka vore nämligen, att *primäruppgifterna under alla förhållanden måste lämnas av de värnpliktiga själva*. Kommissionen ansåge det därför vara nödvändigt att bibehålla den årliga mönstringen.

Kommissionen ville emellertid, såsom den (under namn av landstormskommittén) redan uti ett den 14 december 1916 avgivet betänkande anmält, gå ett steg längre i avseende å mönstringsskyldigheten och föreslå densammas *utsträckande till landstormen*. I berörda betänkande hade kommissionen yttrat, att det icke rätt någon som helst tvekan eller meningskiljaktighet därutinnan, att för landstormen borde stadgas mönstrings- och adressanmälningsskyldighet lika med den, som ålades värnpliktiga tillhörande beväringen, varjämte kommissionen förklarar sig vara av den åsikten, att man icke borde frånsäga sig fördelen av att för stamrullors och värnpliktssedlars vederbörliga komplettering erhålla uppgifter direkt från de värnpliktiga själva.

Vid behandling av frågan om lämpligheten av att bibehålla mönstringskyldigheten för de värnpliktiga hade värnpliktskommissionen emellertid överlagt, huruvida icke för vinnande likafullt av de utav riksdagen angivna syftemål den nuvarande formen för mönstring skulle kunna undergå förbättring i något eller några avseenden. Så ansåge kommissionen

det vara synnerligen lämpligt att genomföra ett av år 1916 inom lantförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning rörande förändrad teknik vid arbetet inom rullföringsexpeditionerna m. m. framställt förslag, att till den nuvarande blanketten för mönstringsanmälan skulle fogas ett nytt formulär i form av ett med mönstringsanmälan sammanhängande tjänstbrevkort, ställt till den värnpliktige, som insänt mönstringsanmälan utan att inskrivningsbok bifogats, och å vilket vederbörande rullförings- (sjörrullförings-) befälhavare meddelade, dels för värnpliktig, som skulle hänföras till annan klass, vilken årsklass han tillhörde, dels ock för övriga värnpliktiga, att mönstringen fullgjorts visst år. I full analogi med vad förhållandet vore beträffande värnpliktig, som iakttoge personlig inställelse till mönstring eller i övrigt vid mönstring ingåve inskrivningsbok till vederbörande mönstringsmyndighet, nämligen att sådan värnpliktig uti sin inskrivningsbok erhöle medelst av mönstringsbefälets namnteckning eller stämpel bestyrkt bevis, att han visst år fullgjort sin mönstringsskyldighet, hade ovannämnda sakkunniga sålunda föreslagit införandet av kvitto från rullföringsbefälet å fullgjord mönstring jämväl för värnpliktig, som insänt skriftlig mönstringsanmälan, utan att inskrivningsbok bifogats.

Såsom ett ytterligare medel att vinna bättre resultat av mönstringarna borde truppbefälet åläggas att i högre grad, än vad för närvarande redan vore fallet, under de värnpliktigas första tjänstgöring noggrant undervisa dem om deras skyldigheter med avseende å mönstring samt vid repetitionsövning göra ytterligare påminnelser härom. Denna undervisning borde ske i förening med övningar, som skulle bestå uti ifyllande av anmälningsblanketter.

Otvivelaktigt innebure flera av ovan angivna förslag ökat arbete för rullföringsmyndigheterna, men med hänsyn till att därigenom mönstringen för de värnpliktiga verkligen skulle kunna fylla sitt ändamål, borde alla betänkligheter att något utvidga arbetsbördan för nämnda myndigheter få vika. För att rullföringsmyndigheterna emellertid icke i allt för hög grad skulle betungas vid utfärdande av de föreslagna kvittona å gjorda mönstringsanmälningar, borde föreskrift lämnas därom, att värnpliktig skulle å kvittoblanketten ifylla sitt namn och inskrivningsnummer samt sin postadress.

I detta sammanhang ville värnpliktskommissionen dock framhålla, att själva organisationen av de myndigheters expeditioner, vilka nu handhade rullföring och redovisning av de värnpliktiga, nämligen rullföringsexpeditioner och landstormsområdesbefälhavares expeditioner, vore bristfällig. Icke minst i samband med det ordnande av de värnpliktigas mönstrings- och anmälningsplikt, kommissionen föresloge, syntes emellertid en omorganisation av dessa myndigheters arbetskrafter vara påkallad. Kommissionen förutsatte, att frågan härom inom en nära framtid bleve föremål för utredning.

Värnpliktskommissionen hade ansett ett av 1916 års sakkunniga angående rullföringstekniken väckt förslag, att värnpliktig skulle åläggas att omedelbart anmäla förändring av postadress, vara att föredraga framför ett borttagande av hela anmälningsförfarandet enligt § 33 mom. 2 a i värnpliktslagen. Ifrågavarande lagrum borde därför undergå erforderlig ändring. I sammanhang härmed borde för landstormsmän stadgas adressanmälningskyldighet lika med den, som ålades till beväringen hörande värnpliktiga.

1918 års
riksdag.

Vid framläggande för 1918 års riksdag av förslag till vissa ändringar i värnpliktslagen yttrade föredragande departementschefen i föreliggande frågor följande:

Såsom värnpliktskommissionen framhållit, är huvudändamålet med mönstringen att lämna vederbörande rullföringsmyndigheter tillförlitliga uppgifter rörande de värnpliktigas vistelseort, adress och yrke samt om deras värnpliktsförhållanden i övrigt. Dylika uppgifters lämnande utgör en nödvändig förutsättning för att mobiliseringsverket skall kunna på ett tillfredsställande sätt fungera. Mönstringsinstitutionen utgör således ett för krigsberedskapens vidmakthållande nödvändigt led uti en välordnad härorganisation.

Av den utav värnpliktskommissionen i ärendet verkställda utredningen torde tydligt framgå, att något annat sätt för erhållande av de med mönstringen avsedda uppgifter, som bättre och med mindre besvär för de värnpliktiga själva än det nuvarande mönstringsförfarandet tillgodoser såväl statens berättigade krav härutinnan som den enskildes intresse, icke står till buds. Vid sådant förhållande torde, i enlighet med vad värnpliktskommissionen föreslagit, någon ändring i det nu föreskrivna tillvägagångssättet för mönstringsuppgifternas införskaffande icke böra vidtagas.

Erfarenheterna från såväl 1914 års landstormsmobilisering som de där-efter årligen anordnade lagstadgade landstormsövningarna hava till fullo ådagalagt nödvändigheten av, att den för beväringen hittills stadgade mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten utsträcker jämväl till landstormen. Frånvaron av varje sådan skyldighet för landstormen medför, att vederbörande landstormsrollor äro i hög grad ofullständiga och otillförlitliga. Såväl med hänsyn till angelägenheten av att vid inträffande mobilisering kunna för militära ändamål fullt tillgodogöra sig den till landstormen hörande personalen som ur synpunkten av de lagstadgade landstormsövningarnas behöriga fullgörande torde det vara oundgängligen erforderligt, att vederbörande militärmyndigheter erhålla i möjligaste mån tillförlitliga uppgifter även om landstormsmännens vistelseort, adress, yrke och värnpliktsförhållanden. Jag finner mig därför böra biträda värnpliktskommissionens förslag, att mönstringsskyldigheten utsträcker att omfatta jämväl till landstormen hörande värnpliktiga. Värnpliktiga, vilka vid den nya lagbestämmelsens ikraftträdande redan blivit överförda till landstormen, torde dock fortfarande böra vara befriade från mönstringsskyldighet.

Av enahanda skäl, som anförts i fråga om mönstringsskyldigheten, böra landstormsmännen även beträffande adressanmälningsskyldighet likställas med värnpliktiga, tillhörande beväringen. Härav betingade ändringar i värnpliktslagen torde därför böra vidtagas.

I anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställdes i en inom andra kammaren väckt motion, att i propositionen måtte göras, bland annat, den ändringen, att mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten icke måtte utsträckas till landstormsmännen.

Lagutskottet fann Kungl. Maj:ts förslag vara ägnat att i görligaste mån undanröja de brister, som vidlåde då gällande värnpliktslag. Vidkommande det motionsvis framförda yrkandet, att den för beväringen dittills

stadgade mönstrings- och anmälningsskyldigheten icke måtte utsträckas till landstormen, fann utskottet motionen i denna del icke förtjäna avseende.

Utskottets hemställan bifölls av första kammaren, medan andra kammaren avlog mönstringsskyldighetens utsträckande till landstormen. Efter sammanjämkning godkände även andra kammaren utskottets förslag i denna del.

Vid 1920 års riksdag väcktes inom andra kammaren motion om upphävande av mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten för landstormsmän.

1920 års
riksdag.

Över motionen avgav första lagutskottet utlåtande, däri utskottet anförde följande. Utskottet funne den för landstormsmän stadgade mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten vara av väsentlig betydelse för uppnående av den fullständighet och tillförlitlighet i landstormsrollorna, som torde vara erforderlig såväl vid inträffande mobilisering som för de lagstadgade landstormsövningarnas behöriga fullgörande. Utskottet ansåge jämväl, att det skäligen ringa besvär, som behörigt fullgörande av ovannämnda skyldighet numera enligt de i 1914 års värnpliktslag givna bestämmelser kunde anses innebära, icke borde föranleda upphävande av en för landstormsinstitutionens vederbörliga utnyttjande så betydelsefull skyldighet.

Motionen avslogs härefter av riksdagen.

I det förslag till ny värnpliktslag, som förelades 1924 års riksdag, hade bestämmelserna om *mönstring* upptagits i huvudsakligen oförändrat skick.

1924 års
riksdag.

I fråga om *adressanmälningarna* föreslogos vissa ändringar.

Särskilda utskottet föreslog sådan ändring i propositionen, att mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten skulle avskaffas för sådana värnpliktiga, som frikallats från värnpliktens fullgörande under fredstid. Den praktiska nyttan därav syntes nämligen utskottet icke stå i rimligt förhållande till de olägenheter, mönstrings- och adressanmälningarna, särskilt i betraktande av den stora omfattning, nämnda värnpliktskategori komme att erhålla, skulle vålla enskilda och myndigheter.

Propositionen om ny värnpliktslag blev emellertid, som bekant, avslagen.

Vid 1925 års riksdag framlade Kungl. Maj:t i propositionen om ny värnpliktslag samma förslag i fråga om värnpliktsmönstringen och adressanmälningsskyldigheten, som förelegat vid föregående års riksdag. I propositionen anfördes följande.

1925 års
riksdag.

Enligt det av 1924 års försvarsutskott avgivna förslaget skulle mönstringsskyldigheten avskaffas för sådana värnpliktiga, som frikallats från värnpliktens fullgörande under fredstid. Då det emellertid bör förutsättas, att en inkallelse av dylika värnpliktiga kan ifrågakomma vid krigsfara eller under krig, har mönstringsskyldigheten för dessa värnpliktiga bibehållits.

hållits i det nu föreliggande förslaget. Av samma skäl har jämväl adressanmälningsskyldigheten bibehållits.

Inom andra kammaren väcktes en motion, däri föreslogs, bland annat, sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten icke måtte omfatta värnpliktiga tillhörande landstörmen.

Under återopande av vad departementschefen anfört i denna fråga i den ovan nämnda propositionen till 1918 års riksdag fann sig särskilda utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen. I övrigt anförde utskottet följande. Utskottet hade kommit till den uppfattningen, att då den värnpliktige ansetts kunna befrias från mönstringskyldighet det år, varunder han varit i tjänstgöring, sådan befrielse utan större olägenhet skulle kunna medgivvas jämväl beträffande det år, under vilket den värnpliktige undergått inskrivning. I berörda syfte föreslog utskottet viss ändring i § 32. För övrigt hade utskottet icke något att erinra mot den avfattning, förevarande paragraf erhållit i Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen godkände den av utskottet föreslagna lagändringen.

Utskottet.

Bibehållandet av mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten för värnpliktiga har, såsom den ovan lämnade redogörelsen giver vid handen, ansetts vara ur mobiliseringssynpunkt synnerligen viktigt. Den kontroll i fråga om i stamrullan förekommande uppgifter om den enskilde värnpliktiges namn, årsklass, yrke, adress, truppslag, truppförband, avlagd examen, genomgången utbildningskurs och innehavande befattning, som mönstringsuppgiften möjliggör, har stor betydelse, ej minst för den specialutbildade personalens krigsplacering å de på förhand i detalj utarbetade mobiliseringsplanerna.

Vidare möjliggör mönstringen beräkning vid de särskilda truppförbanden av det antal värnpliktiga av olika årsklasser, som kan väntas komma att inställa sig vid mobilisering. På tillförlitliga uppgifter i detta avseende måste givetvis krigsorganisationens omfattning grundas.

Genom mönstringsanmälan kontrolleras även, huruvida de värnpliktiga äga kännedom om den årsklass de tillhöra. Denna kontroll är av stor betydelse, då den värnpliktiges årsklass-siffra icke alltid överensstämmer med det i inskrivningsnumret upptagna inskrivnings- (överförings-) året. Stora kategorier värnpliktiga inkallas ju till såväl freds- som krigstjänstgöring årsklassvis genom allmänna kungörelser, varav följer att en noggrann kännedom hos vederbörande om hans årsklass måste vara en nödvändig förutsättning för att inställelsen till tjänstgöring skall kunna ske med erforderlig snabbhet.

För en snabb inkallelse genom personlig order till såväl freds- som krigstjänstgöring är den noggranna kännedom om de värnpliktigas adresser, som mönstring och adressanmälan möjliggör, av stor betydelse. Dylika order måste användas vid inkallelse av personal med specialutbildning och därav föranledd specialanvändning under tjänstgöring. Detta inkallelsesätt lämnar

också möjlighet att vid mobilisering begränsa inkallelsen till vissa kategorier värnpliktiga ävensom att t. ex. före ett krigsutbrott hemlighålla viss inkallelse. Nödvändigheten för rullföringsbefälet att känna de värnpliktigas adresser gäller ej minst de årsklasser, som tillhöra landstormen.!

I alldeles särskild grad torde såväl mönstring som adressanmälning vara erforderliga under de närmaste åren på grund av den i samband med truppförbandsindragningarna stående ändrade militäradministrativa indelningen.

Såsom av den ovan lämnade utredningen framgår, har av sakkunniga verkställt undersökning, huruvida möjlighet föreläge att ersätta mönstringen med på annat sätt lämnade uppgifter. Utredningen har emellertid givit vid handen, att de ifrågasatta utvägarna skulle bliva mindre effektiva, för det allmänna dyrbarare och för de värnpliktiga själva icke mindre betungande. Primäruppgifterna måste nämligen alltid lämnas av de värnpliktiga själva, då, såsom ovan nämnts, mönstringen ingalunda enbart avser att hålla rullföringsbefälet underrättat om de värnpliktigas adresser utan jämväl innebär lämnandet av åtskilliga andra för rullföringen minst lika betydelsefulla uppgifter. Sådana anvisningar om någon hittills obeaktad utväg, att de böra föranleda igångsättandet av en ny utredning, ha ej lämnats i de föreliggande motionerna.

Den skyldighet, som enligt värnpliktslagen och inskrivningsförordningen i berörda hänseenden åligger de värnpliktiga, torde för övrigt icke innebära så avsevärt besvär för den enskilde medborgaren, att dess avskaffande eller inskränkande enbart av denna anledning kan vara erforderligt.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 februari 1927.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, von Sydow, von Stockenström, Sigfrid Hansson**, greve *Spens, Frändén**, *Berglund* och *Åkerberg*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Öberg, Hage, Magnusson* i Skövde*, *Ödström**, *Johanson* i Hallagården, *Holmström* i Stockholm* och *Johansson* i Sollefteå.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Hage* och *Johansson* i Sollefteå, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»Utskottet har först konstaterat, att det i motionerna framförda yrkandet vid flera tillfällen, nämligen åren 1902, 1905, 1911, 1912, 1918, 1920 och 1925, helt eller delvis gjorts till föremål för riksdagsmotioner samt att riksdagen för sin del tvenne gånger uttalat sig för utredning i frågan. Under den utredning, som med anledning härav igångsatts, hava bl. a. 8 länsstyrelser, 57 kontraktsprostar och 66 mantalsskrivningsförrättare uttalat sig för att den årliga mönstringen borde bortfalla och att man lämpligen kunde tänka sig andra anordningar för att uppnå samma effekt som med det nuvarande systemet.

Utskottet vill i det sammanhanget giva uttryck åt den meningen, att nämnda system är allt för omständligt, då man använder tre olika anordningar för att hålla reda på de värnpliktiga, nämligen *dels* den årliga höstmönstringen, *dels* de värnpliktigas adressanmälningar vid flyttning eller tillfällig vistelse utom hemorten och *dels* slutligen pastorsämbetenas uppgifter om värnpliktigas ut- och inflyttning ur församling m. m. Just nu, då man inom all statsverksamhet söker efter möjlighet att förenkla statsorganisationen och nedbringa administrationskostnaderna, kan man ha anledning ifrågasätta, om det verkligen skall vara nödvändigt att inom detta område dragas med ett så vidlyftigt mångskriveri, som måste bli en följd av ovan nämnda bestämmelser. Härvidlag kan då först ifrågasättas, om ej adressanmälningsskyldigheten skulle kunna borttagas, isynnerhet som de bestämmelser, som gälla i nämnda hänseende, i många fall endast bli bestämmelser på papperet. Likaså kan ifrågasättas, om det verkligen skall vara nödvändigt, att en person, för vilken inga nya förhållanden inträffat, *varje* år skall insända mönstringsanmälan. Det borde åtminstone kunna göras till föremål för undersökning, om ej det årliga mönstringsförfarandet kunde ordnas så, att mönstringsanmälningar endast behövde insändas av de värnpliktiga, som hade att anmäla förändrad adress, yrkesställning eller dylikt. Skulle en på detta sätt ordnad mönstring ej anses fullt tillfredsställande, kunde man vid en eventuell utredning även upptaga till granskning den frågan, om ej nämnda mönstring även kunde förbindas — som i en av motionerna föreslagits — med en höstmönstring, omfattande *alla* värnpliktiga, men återkommande med vissa — exempelvis tre eller fem — års mellanrum. Utredningen kunde ju få omfatta även andra uppslag till frågans ordnande, vilka under den föregående undersökningen av spörsmålet framförts eller

som eventuellt i övrigt framkomma — upplysningsvis kan meddelas att inom utskottet har under debatten vid frågans behandling diskuterats en del uppslag, exempelvis om ej mönstringen kunde ske i samband med mantalsskrivningen.

Utskottet har alltså den meningen, att man icke bör böja sig inför resultatet av de utredningar, som hittills gjorts i frågan, utan att man bör med anledning av de föreliggande motionerna påyrka en undersökning av hela spørsmålet, som bl. a. kan åskådliggöra, om ej den ökade korrekthet, som otvivelaktigt erhålles med det nuvarande allt för omständliga kontrollsystemet, köpes för ett allt för dyrt pris, då naturligtvis tillvaron av ett så omständligt system måste inverka i utgiftsökande riktning för statsverket och det allmänna.

Under hänvisning till denna motivering får utskottet alltså med anledning av de väckta motionerna nr 9 och 28 i andra kammaren föreslå,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda under vilka villkor den i värnpliktslagen stadgade mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten skulle kunna avskaffas eller väsentligen inskränkas.»